

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І СУЧАСНА ОСВІТА У РЕАЛІЯХ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Сьогоднішній світ перебуває на гребені стрімкого технологічного розвитку, де, зокрема, штучний інтелект стає одним із ключових рушіїв змін в освіті. У період повномасштабної війни в Україні ці зміни набувають особливої ваги: цифрові технології стають не лише інструментами розвитку, а й засобами виживання освітньої системи. В умовах руйнування інфраструктури, масової міграції, небезпеки для життя та переривання освітнього процесу, саме ШІ відкриває нові можливості для стабілізації, адаптації та інноваційного відновлення освітнього середовища.

Інтеграція ШІ в освітній процес є актуальною не лише як засіб підвищення ефективності навчання, а й як інструмент забезпечення безперервності освіти в умовах загроз і обмеженого доступу до традиційних форм навчання. Сучасний педагог має бути готовим до впровадження інноваційних підходів, адаптуючи їх до реалій воєнного часу. Освітняни дедалі частіше використовують штучний інтелект для збереження доступу до знань у дистанційному, асинхронному або мобільному форматі, що є надзвичайно важливим для учнів і студентів, які перебувають у зонах бойових дій, евакуації або за кордоном.

Динамічні зміни глобального інформаційного середовища, зростання обсягів даних і поширення інтелектуальних систем диктують необхідність кардинального оновлення педагогічних стратегій. Зокрема, впровадження ШІ в освіту потребує не лише технічних рішень, але й глибокого переосмислення психолого-педагогічних основ взаємодії людини з цифровими системами.

Хоча штучний інтелект не здатен повністю замінити вчителя, він може стати незамінним помічником у критичних умовах, зокрема для адаптації навчальних програм, створення контенту та підтримки психологічної стійкості учасників освітнього процесу. Сучасні цифрові інструменти, зокрема нейромережі й адаптивні платформи на базі ШІ, все активніше використовуються в освітній сфері. У цьому контексті педагогам доводиться опановувати нові цифрові компетентності, зокрема навички взаємодії з мовними моделями, генеративними програмами та автоматизованими системами зворотного зв'язку.

Особливого значення в освітньому процесі воєнного часу набуває оперативне створення якісного навчального контенту. Традиційний пошук та аналіз інформації через бібліотеки, наукові бази даних чи онлайн-платформи часто ускладнюється через нестабільне інтернет-з'єднання,

обмежений час, психологічну втому або переміщення. У цьому контексті ШІ виступає як мультиресурсний помічник, здатний згенерувати структуровані тексти, сформулювати завдання, адаптувати навчальний матеріал до рівня учня й усе це за мінімальний час.

Зокрема, такі моделі глибокого навчання, як ChatGPT, DeepSeek, Grok та подібні, демонструють здатність генерувати тексти, які за стилем, логікою та побудовою нагадують людські. Вони ефективно використовуються для створення тестів, рефератів, проблемно-пошукових завдань, проєктних тем, а також для адаптації контенту під емоційний і когнітивний стан учнів, які можуть перебувати в умовах стресу або втрати.

Суттєву підтримку педагоги отримують і в процесі створення візуального контенту. Платформи, як-от Canva, Prezi, Beautiful.ai, Zoho Show, Visme тощо, використовують алгоритми ШІ для автоматичного формування дизайну презентацій, що полегшує візуальну комунікацію з учнями, зокрема в дистанційному або змішаному форматі.

Однак використання штучного інтелекту в умовах війни потребує особливої етичної обережності та критичної свідомості. Серед основних ризиків: несамостійне виконання завдань здобувачами освіти, що заважає формуванню ключових компетентностей; надмірне технологічне навантаження, що може призводити до цифрової втоми або когнітивного виснаження; а також питання захисту персональних даних в умовах кіберзагроз.

У цьому контексті особливо важливо, щоб ШІ в освіті не лише сприяв оптимізації процесів, а й підтримував академічну доброчесність, моральну відповідальність та людяність. Викладачі мають формувати в учнів критичне мислення щодо використання цифрових ресурсів, культуру цифрової безпеки та вміння розпізнавати маніпуляції й дезінформацію.

Отже, впровадження штучного інтелекту в освіту в умовах війни – це не лише технологічний процес, а й психолого-педагогічне й соціокультурне завдання. Його ефективна реалізація потребує підготовки педагогів, розробки адаптивних методик, етичного супроводу та гнучкого управління освітніми змінами. Це ключ до збереження якісної освіти навіть у найскладніших умовах і водночас основа майбутнього відновлення й розвитку країни.

Література:

1. Бондаренко В. Свобода розуму чи пастка інтелекту. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманність у контексті сталого розвитку: виклики і перспективи» (Львів, Україна – Земмерінг, Австрія, 11-14 березня 2025 року). Львів. ЛНУ імені Івана Франка. 2025. С. 63-68.

2. Гончарова І. П. Використання штучного інтелекту в професійній діяльності педагога: можливості та виклики в умовах цифрового освітнього середовища. Професійна діяльність педагога в умовах цифрового освітнього середовища: Матеріали міжрегіон. науково-практ. семінару, м. Біла Церква, 27 квіт. 2023 р. 2023. С. 28–33. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735500/1/Матеріалу%20семінару.pdf#page=30>.